

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Неля Стефановна Иванова,

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас,

относно: конкурс за **доцент** в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по руски език), обнародван в ДВ, бр. 111 от 31.12.2020 г.

I. Данни за конкурса

Конкурсът е обявен от Факултета по хуманитарни науки на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ за нуждите на катедра „Руски език“ на университета. Участвам в състава на научното жури на конкурса съгласно Заповед № РД-16-018/26.02.2021 г. на Ректора на Шуменския университет.

Всички процедурни действия, предприети във връзка с обявения конкурс, отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, а предоставената документация (на електронен и хартиен носител) е в съответствие с чл. 67 на Правилника за развитие на академичния състав в ШУ „Епископ Константин Преславски“.

II. Данни за кандидата в конкурса

Единственият кандидат в конкурса е гл. ас. д-р Ирена Димитрова Петрова от катедра „Руски език“ на Шуменския университет.

Академичното израстване на д-р И. Петрова е свързано с Шуменския университет, където тя постъпва през 1996 г. и последователно заема академичните длъжности асистент (до 2003 г.) и главен асистент (от 2008 г. понастоящем), като междувременно през 2015 г. защитава дисертационния труд *“Словообразователният компонент в обучението по лексика на студентите русисти”* и придобива образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност на настоящия конкурс.

Професионалният опит на д-р И. Петрова се формира от изключително широкия спектър на преподаваните от нея задължителни, избираеми и факултативни учебни дисциплини (59 на брой от 1996 г.), свързани с различните лингвистични аспекти на руския език и методиката на преподаването му като чужд, като за 26 от тях е разработила учебните програми. В основата на учебно-преподавателската активност и безспорната професионална компетентност на д-р И. Петрова са нейната отлична теоретична подготовка (завършила е Кубанския държавен университет в Краснодар, Русия, 1989 г.) и високата квалификация,

придобита чрез участието ѝ в над 45 специализации, курсове и семинари, посветени на руския език и комуникацията на руски език, на образователните технологии, на системата за тестов контрол и сертифицирането на знанията по руски език като чужд, на специализирания превод и методиката на преподаването на руски език, проведени от утвърдени образователни и научни центрове у нас и в чужбина: РУДН (1999, 2018) и Държавен институт за руски език „А.С. Пушкин“ (2012, 2016, 2017, 2018, 2019), Москва, Русия, службата на ГД „Писмени преводи“ на ЕК в София (2017), руските центрове в Шумен, София, Варна и др., за което има приложени удостоверения. С утвърждаването на д-р И. Петрова като изявен специалист в областта на прилагането на иновативни образователни технологии тя самата като учител провежда методически семинари и масторкласове с университетски преподаватели по руски език, учители и студенти-русисти, а през 2007 г. осъществява мобилност като лектор в международния обмен по програмата „Еразъм“ на тема *„Современные методы и приемы обучения иностранным языкам /на примере преподавания русского языка как иностранного/* в Тартуския университет, Колеж Нарва, Естония.

Като не по-малко съдържателна, ползотворна, динамична и разностранна може да бъде преценена експертната дейност на кандидата. Д-р И. Петрова превежда от руски език различни в жанрово отношение научни трудове (2009, 2017, 2020). Научната активност на д-р И. Петрова включва работата ѝ в състава на 8 редакционни колегии на научни издания: научни поредици и сборници с доклади от научни конференции. На безспорния авторитет в академичните среди се дължи участието ѝ в организационните комитети на 9 наши и международни научни форуми. Доказателство за високата научна ерудиция на д-р И. Петрова е изследователската ѝ дейност в 21 вътрешноуниверситетски научноизследователски проекти на Шуменския университет в периода от 1999 до 2020 г., разработващи актуални въпроси на когнитивното и функционалното описание на руския език, на учебния дискурс, на иновативните образователни стратегии, технологии и методи на преподаване на руския език, на диагностиката и оптимизирането на учебния процес, като е ръководител на проект през 2020 г., а също така е участник в 1 международен проект *„45 години русистика в Шуменския университет“* (2017) и 2 национални проекта (2013, 2020).

Активна е административно-организационната дейност на д-р И. Петрова както на университетско ниво като член на ръководни органи и комисии в ШУ „Еп. К. Преславски“, така и в национален мащаб: тя е била член на държавната комисия по проверка на ДЗИ по руски език (2016, 2017), участвала е в провеждането на националната олимпиада по руски език през 2017 г., подготвя студенти за участие в университетски и национални инициативи.

Д-р И. Петрова членува в три научни организации: Дружеството на русистите в България, Българската национална мрежа на преподавателите по руски език и култура, Международната асоциация на преподавателите по руски език и литература (МАПРЯЛ).

III. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Представените за експертна оценка резултати от учебно-преподавателската и научната дейност на кандидата в конкурса, д-р И. Петрова, отговарят на задължителното условие за изпълнение на минималните национални изисквания по ЗРАСРБ (чл. 26), както и допълнителните изисквания по чл. 57А, ал. 2 от ППЗРАСРБ, като количествените показатели на кандидата значително надвишават праговото равнище за заемане на академичната длъжност „доцент“ (400 т.) и се измерват с 510 т.

IV. Характеристика на представените научни трудове

Общият брой на научните трудове на д-р И. Петрова е 35, в това число 2 монографии (едната е по дисертационния труд и не представлява обект на разглеждане в този конкурс). Д-р Петрова е съавтор на 3 учебни помагала „Руски език. Текстът – цел и средство на комуникативната образованост“ (Шумен, 2011), „Образователни тестове в помощ на обучението по ...“ (Шумен, 2013) и „Руски език. Част. I“ (Шумен, 2014)

В настоящия конкурс д-р И. Петрова участва с хабилитационен труд – монографията „Лингвистические и методические аспекты русского языка как иностранного для специальных целей (на материале терминологической системы косметологии и косметики)“. Шумен: Университетское издательство им. Еп. К. Преславского, 2021 – 288 с. ; 1 студия и 18 статии, публикувани у нас (12) и в чужбина (8). Две от статиите са написани в съавторство. Съдържанието на научните трудове не повтаря публикациите за получаване на ОНС „доктор“.

Научната продукция е в следните изследователски направления: руски език за специални цели, терминознание, лексикография, медиазнание, методика на обучението по руски език като чужд.

Научните трудове на д-р И. Петрова са авторски и в тях няма неправомерно заимстване, за което е приложена декларация.

Свидетелство за значимостта на научната продукция е резонансът, който тя получава сред научната общност у нас и в чужбина (Русия, Украйна): приложената в документацията справка съдържа списък с 26 цитирания.

V. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидата

Преподаването на чужд език за специални цели е много актуална научноизследователска и приложна област, която заслужено привлича вниманието на многобройни анализатори. Насочвайки фокуса към лингвистичните и методическите аспекти на руския език за специални цели, д-р И. Петрова съумява да изгради не просто интересна изследователска концепция, която да обхване конкретен езиков материал и да се впише в общото русло на изследванията в тази област, но в хабилитационния си труд (в който според мен се съдържат основните приноси в конкурса) тя представя действащ модел за езиков анализ, лексикографско описание и методически алгоритъм за изучаването на една цялостна терминологична система (тази на козметологията и козметиката в руския език), което представлява сериозно научно постижение както в теоретичен, така и в практически аспект.

За българската русистика системното проучване на терминологията на козметологията и козметиката на руския език има пионерски характер и тук специално трябва да се посочи широката проучвателна работа на автора, за да бъде изградена емпиричната база на изследването: открити са и са анализирани над 6 хиляди термина.

В теоретичен план е изяснена специфичната двойна системност на анализираните термини: от една страна, това са номинативни единици за определен „отрязък“ от човешкото познание и дейност, т.е. съставена е професионалната картина на козметологията и козметиката в руския език (екстралингвистична рамка на изследването) и, от друга страна, е задвижен детайлен лингвистичен анализ на думите-термини от тази професионална област и е показан системно-структурният им потенциал: постигнато е структуриране на терминологичната система на козметологията и

козметиката (като част от лексикалната система на руския език) според семантични, словообразователни и морфологични характеристики (с. 34-60).

Аналитично и с привличане на обширна информация (специфичнонаучна, етимологична, семантична, прагматична, сравнителноезикова) е показано динамичното развитие на съвременната терминосистема на козметологията и козметиката на руския език, механизмите на номинация, на заимстване и адаптация на термини, на метафоричен и метонимичен пренос. И в когнитивен, и в комуникативен план е ценен направеният анализ на продуктивните словообразователни модели при терминообразуването в тази професионална област.

Напълно е реализиран приложният аспект на изследването, което ще улесни изучаващите руски език за специални цели, преводачите на специализирана литература от и на руски език, производителите и потребителите на козметични продукти и услуги. Това се постига чрез проектирания терминологичен тематичен речник-силабус на козметологията и козметиката, наречен така заради енциклопедичния му характер и специалните критерии и параметри на макрокомпозиционната и микрокомпозиционната му структура, които авторът подробно описва в новаторската си концепция за речника (с. 67-112). Фрагмент от речника е представен в Приложение 3 на монографията (с. 285).

Приносен характер има също така разработеният от автора методически модел (с. 118-165) за изучаването на терминосистемата на козметологията и козметиката на начален етап /ниво А1/: аргументирано е представен методическият апарат, определени са комуникативни блокове и е съставена детайлна учебна програма за краткосрочен курс по руски език за специални цели, която е апробирана в реален учебен процес, а също така е разработена система от упражнения (с. 135-140, Приложение 1, с. 233) и са подбрани учебни специализирани текстове (с. 140-164, Приложение 2, с. 263), целящи въвеждане, разширяване и активизиране на знанията и уменията на обучаваните, както и такива за тестов контрол (с. 165-170). Изводите от апробацията на модела са представени нагледно, в табличен вид.

Всичко гореизложено характеризира хабилитационния труд на д-р И. Петрова като актуален и значим за утвърждаването на терминознанието като наука, за установяването на лексикографски стандарти и прилагането им за учебни цели, а предложените в него обосновани методически

решения за изучаването на руски език за специални цели на начално ниво могат да послужат като образец за изучаването на други терминосистеми.

Научните публикации [16], [17], [19], [24] обогатяват приносния характер на продукцията на д-р И. Петрова с реализирания в тях анализ на методическите аспекти на педагогическия дискурс, работата с медиатекстове, интерактивните методи на обучение и иновативни методи на преподаване на руски език за специални цели.

VI. Препоръки

Препоръката ми към д-р И. Петрова е да запази своята изключителна преподавателска и научна активност.

Също така бих искала да ѝ предложа в следващи публикации да съотнесе своето изследване с трудовете на други български учени, разработващи въпроси на руската терминология (напр. Димитрова Н. *Системност и вариантност терминологии транспортно-експедиционной деятельности*“ (София, 2019, 169 с.), по отношение на изходните позиции на анализа на терминологията и постигнатите резултати. Така тя би обогатила според мен контекста на своето изследване.

VII. Заключение

Д-р Ирена Димитрова Петрова е утвърден и авторитетен университетски преподавател и учен с безспорни теоретични и приложни приноси в областта на методиката на обучението по руски език. Това ми дава основание да изразя *положителната си оценка* и убедено да предложа на членовете на уважаваното научно жури да гласуват в подкрепа на кандидатурата на **д-р Ирена Димитрова Петрова** за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по руски език) в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

14 .04. 2021 г.,
гр. Бургас

Изготвил становището: .....

/проф. д-р Неля Иванова/